

Yəhudi jurnalist Pyotr Lyukimson yazır: "İsrail ordusu indiyə qədər bu əməliyyatın təfərrüatını bilmir. İsrail Müdafiə Nazirliyindəki yüksək rütbəli mənbə mənə belə dedi: Şuşa aşağıdan yuxarıya doğru azad olundu və bu, müasir hərbi elminin bütün prinsiplərinə ziddir".

Mənim üçün indi ən çox maraqlı olan Şuşanın azad olunması əməliyyatının adıdır. Ermənistan 28 il öncə Qarabağ incisinin işğalına "Dağlarda toy" adını vermişdilər. 28 il ərzində bu əməliyyatın adını eşidəndə "Fəryad" filmindəki fraqmenti, erməni komandirin "Şuşa şəhərini ələ keçirdik" deməsindən sonra ermənilərin arvadlı-uşaqlı qol götürüb oynaması yadıma düşürdü nədənsə...

28 il sonra Azərbaycan ordusu ermənilərə Şuşa dağlarında gerçəkdən toy tutdu, amma bu əməliyyatın adı nə idi axı?

Bunun hərbi sırr olduğunu, ən azı hələlik belə olduğunu bilirik, Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin şəhərə hansı yolla və necə daxil olduğu kimi...

Amma gəlin Şuşanın azad olunmasına şərti olaraq "Xarıbülbul" adını verək, şəhidlərimizin ruhuna ithafən. Və biz Şuşanın azad olunması ilə bağlı əfsanəvi əməliyyat haqqında ilk dəfə "le Monde" nəşrinin sətrlərində rast gəlik.

Fransız reportyorun məqsədi əməliyyat haqqında yox, Xankəndiyə gətirilən yaralıları barəsində yazmaq idi. "Xankəndiyə gətirilən yaralıların hamısında tapança və bıçaq yarası var idi", - o, yazırdı.

"Tapança və bıçaq yarası...". Bu sözlər Şuşa əməliyyatı ilə bağlı ilkin təsəvvür yaranmasına kömək etdi.

"le Monde" yazırdı: "Ermənilərin çox sayda ölü və yaralıları var, onları Xankəndiyə daşıyırlar. Erməni əsgərlər Xankəndiyə gədən yolda snayperlər və artilleriya hücumlarına məruz qalırlar. Xankəndini Şuşa vasitəsilə Laçın dəhlizi və Ermənistanla birləşdirən əsas yol noyabrın 4-də bağlanıb. "Azərbaycanlılar Şuşaya çatdı, şəhər döyüşü gedir" yaralı erməni əsgər deyir. Təcili yardım maşını daşmadan işləyir, əsgərlər üst-üstə yığılır, bəzi yerlərdə üzübüz döyüşlər gedir".

Bu məqalə yayımlandı Şuşa-

Şuşa dağlarında Ermənistan ordusuna tutulan "toy"

Tarix təkrarlanır: *Ermənistan 28 il öncə Qarabağın incisinin işğalına "Dağlarda toy" adını vermişdi*

nın azad olunduğu elan edilməmişdi, şəhər döyüşləri hələ də davam edirdi...

Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri Şuşanı ağır artilleriya olmadan, tapança və bıçaqdan istifadə etməklə, əlbəyaxa döyüşlə azad edib. Daha sonra müəyyən fərqliliklərlə eyni mənzərəni təsvir edən bəzi təfərrüatlar ortaya çıxdı və bizə döyüşü birbaşa iştirakçılarının dilindən dinləmək nəşib oldu.

XTQ üzvü, Şuşa qazisi Alik Məmmədov: "Yarım metr qarda 14 saat kəşfiyyatdan sonra, 400 nəfər o dağ dırmaşmalı idi. Bıçaq, tapança, limonka ilə döyüşə gedirdik. Bizə nə gözləyir bildirdik. 500 erməni diğasının biz daxil olan tərəfdə olduğu məlumatını əldə etmişdik. Ən az sayda bu tərəfdə yerləşmişdilər, başqa mövqelərində ağır artilleriya və canlı qüvvə sayı burdakından azı üç dəfə çox idi. Çünki onlar bizim oradan hücum edəcəyimizi güman edirdilər. Heç bir insanın ağına gəlməyəcəyi sıldırımları dırmaşmış, döyüş artilleriyasız girecəyimizi düşünmürdülər. Nəinki onların, heç kəsin ağına gəlməzdi ki, biz bıçaqla Şuşanı almağı düşünürük. Generalımızın (XTQ komandanı Hikmət Mirzəyev) düzgün döyüş tapşırığı, düzgün koordinatları olmasaydı məhv ola bilərdik. Amma hər şey zərger dedikliyi ilə ölçülüb biçil-

iməkləyə qalxırdıq sıldırım qayalar... Dağa qalxanda inilti eşitdim. Bildim ki, kimsə yaralanıb. Gördüm döyüş yoldaşımızdır. Düzdür, tanı-mırdım şəxsən, ancaq mən ona kömək etməli idim. Vicdanım yol verməzdi ki, onu o vəziyyətdə, yaralı halda qoyub gedim. Qolundan tutdum, yuxarı qaldırdım, bir qolumda yaralı yoldaşım, digər əlimdə silah, o vəziyyətdə döyüşdüm. Sürünə-sürünə qalxdım yuxarı. Hətta orada ağır çəkiddə olan döyüşçülər var idi. Onları daşımaq çox çətin idi. Biz nə şəhid olan yoldaşımızı, nə də yaralanan qardaşlarımızı döyüş meydanında qoya bilərdik...Şuşaya qədər təxminən 4 gün yol getdik. Gecə saat 2-də Şuşaya girdik, səhər saat 8-ə qədər döyüşdük. Ora ən vacib yüksəklik idi, biz həmin yeri yaralı-yaralı qoruyub saxladıq ki, şəhərin özünə girənlər üçün çətinlik olmasın. Döyüş yoldaşlarımız Şuşaya girəndə mərmiləri bitib, mühasirədə qalmışdılar. Ürəkləri rahat olsun deyərək silahı atıb əlbəyaxa davaya girirdilər. Qisaslarını bur cür alırdılar".

Anlayır ki, Azərbaycan əsgəri:

- Şuşaya yeganə olan girişdən yox, sıldırım qayalıqlardan daxil olub;

- Döyüş ancaq yüngül silahlarla - bıçaq, tapança, avtomat - aparılıb, bir çox hallarda əlbəyaxa halda baş verib;

- Yaralıları və şəhidləri arxada buraxılmayıb, əsgər döyüş yoldaşı çiyində döyüş-döyüş sıldırım qayalarla şəhərə qalxıb;

- Şəhərə daxil olana qədər saatlarla, hətta günlərlə döyüş olub;

- Əməliyyatın müəllifi və rəhbərlik edən XTQ komandanı Hikmət Mirzəyev hücum zamanı ən incə detallı belə nəzərə alıb;

Və məlum olur ki, əməliyyatda ağır artilleriyadan istifadə olunmayıb, şəhərə heç bir mərmilə atılmayıb. Bəlkə də Azərbaycan əsgəri Şuşaya qıymağa əli gəlməyib, bəlkə də...